

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

Cynllun Gweithredu Rheoli Risg Cymunedol (CGRHRC) Ymgynghoriad 2026-27

Adroddiad Dadansoddiad Effaith Cydraddoldeb

**ATAL AMDDIFFYN YMATEB
PREVENTING PROTECTING RESPONDING**

Tudalen Cynnwys

Cyflwyniad	3
Cefndir a Chyd-destun yr Ymgynghoriad CGRhRC	3
Dadansoddiad Effaith Cydraddoldeb (AEA): Y Cyd-destun Cyfreithiol	4
Mae gan yr PSED dair prif agwedd, a'r rhain yw:.....	5
Methodoleg.....	6
Demograffeg Ardal Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru...	7
Oedran.....	8
Anabledd	9
Rhyw	10
Cyfeiriadedd Rhywiol.....	10
Ailbennu Rhywedd	11
Beichiogrwydd a Mamolaeth.....	13
Hil	13
Crefydd a/neu Gred	15
Priodas a Phartneriaeth Sifil	16
Ystyriaethau Iaith Gymraeg.....	17
Ystyriaethau economaidd-gymdeithasol	17
Ymgysylltu ac Ymgynghori â Grwpiau Cydraddoldeb Penodol	21
Crynodeb o ganfyddiadau'r dadansoddiad o'r effaith cydraddoldeb.....	22
Egwyddor Pobl.....	22
Egwyddor Atal	23
Egwyddor Amddiffyn.....	24
Egwyddor Ymateb.....	25
Egwyddor Amgylcheddol.....	25
A oes unrhyw faterion cydraddoldeb eraill y gallem fod yn meddwl amdanynt?.....	26

Cyflwyniad

Mae'r adroddiad dadansoddi Effaith cydraddoldeb hwn wedi'i ddatblygu ochr yn ochr ag adroddiad ymgynghori'r gwasanaeth ynghylch ei Gynllun Gweithredu Rheoli Risg Cymunedol (CGRhRC) 2026-2027 yn dilyn y cyfnod ymgynghori rhwng 20 Hydref 2024 a 14 Rhagfyr 2025. Mae ymgysylltu penodol â gwahanol grwpiau diddordeb cydraddoldeb yn ystod y cyfnod ymgynghori wedi galluogi pobl ar draws pob nodwedd warchoddedig i roi adborth ynghylch yr egwyddorion arfaethedig, eu canfyddiadau o ran risg ac i asesu a allai unrhyw un o'r cynlluniau arfaethedig roi grwpiau penodol o bobl neu gymunedau dan anfantais.

Nod cyffredinol y dadansoddiad effaith cydraddoldeb hwn yw tynnu sylw at themâu penodol (yn enwedig o ran cydraddoldeb mynediad a chyfle) a ddaeth i'r amlwg o'r adborth yn ystod ymgynghoriad CGRhRC 2026-27. O'r dadansoddiad hwn, gellir nodi risgiau posibl o wahaniaethu a gellir gweithredu lliniaru yn unol â hynny. Fel y'i diffinnir gan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011, bydd y dadansoddiad hwn yn canolbwyntio ar y nodweddion gwarchoddedig sy'n dod o fewn Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus ac o fewn y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol yng Nghymru, yn ogystal ag ystyried unrhyw oblygiadau posibl ar y Gymraeg, yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg.

Cefndir a Chyd-destun yr Ymgynghoriad CGRhRC

O dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a Deddf Llesiant Cenedlaeth y Dyfodol 2015, mae'n ofynnol i wasanaethau tân ac achub yng Nghymru ymgynghori ar y trefniadau y maent yn bwriadu eu rhoi ar waith i sicrhau gwelliant parhaus a'r amcanion a'r safonau gwella y maent yn bwriadu eu gosod eu hunain.

Ym mis Mehefin 2024, mae'r gwasanaeth wedi mabwysiadu CRHRC pum mlynedd (2024-29) gyda chynlluniau gweithredu blynyddol, yn seiliedig ar fframwaith strategol a ddatblygwyd gan y Cyngor Penaethiaid Tân Cenedlaethol. Bwriad y CRHRC yw cynorthwyo i wneud penderfyniadau tryloyw a chyfiawnhaol a helpu'r Gwasanaethau Tân ac Achub i nodi cyfleoedd cydweithredol gyda sefydliadau partner yn haws. Wrth ddatblygu'r cynllun hwn, mae gofyniad i 'ymgynghori ac ymgysylltu'n effeithiol' (yn unol â'i drefniadau llywodraethu) gyda chymunedau, staff a rhanddeiliaid ar gamau priodol o'r broses gynllunio rheoli risg gymunedol.

Mae'r ddogfen CGRHRC flynyddol yn nodi'r risgiau a'r heriau disgwylidig y gall y Gwasanaeth eu profi o fewn y flwyddyn nesaf, felly mae ymgynghoriadau blynyddol yn galluogi'r Gwasanaeth i adolygu risgiau presennol, ond hefyd nodi unrhyw risgiau newydd ac sy'n dod i'r amlwg.

Dadansoddiad Effaith Cydraddoldeb (AEA): Y Cyd-destun Cyfreithiol

Mae Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus (PSED) yn rhan o Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 a daeth i rym ym mis Ebrill 2011.

Mae adran 149 o'r Ddeddf Cydraddoldeb yn nodi'r brif ddyletswydd ac yn nodi bod yn rhaid i awdurdodau, wrth arfer eu swyddogaethau, "roi sylw dyledus i'r angen i" ddileu unrhyw ymddygiad sy'n cael ei wahardd gan y Ddeddf. Mae hyn yn cynnwys gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth sy'n gysylltiedig â'r 'Nodweddion Gwarchodedig' sy'n cynnwys;

- Oedran
- Anabledd (Gan gynnwys cyflyrau iechyd hirdymor)
- Ailbennu rhywedd
- Priodas a Phartneriaeth Sifil
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil (ethnigrwydd)
- Crefydd neu gred
- Rhyw (Rhywedd)
- Cyfeiriadedd rhywiol

Er bod 'priodas a phartneriaeth sifil' hefyd yn nodwedd warchodedig, o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010, nid yw'n cael ei gwmpasu gan y PSED yn yr un modd â'r nodweddion gwarchodedig eraill, a restrir uchod ac mae at ddibenion y ddyletswydd i ddileu gwahaniaethu. Mae'n bwysig nodi bod Adran 1 o'r Ddeddf Cydraddoldeb 'Dyletswydd economaidd-gymdeithasol' wedi dod i rym yng Nghymru ar 31 Mawrth 2021, ac mae hyn yn gofyn am yr un sylw dyledus â'r naw nodwedd warchodedig a restrir uchod.

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 hefyd yn ystyriaeth gyfreithiol arall sydd wedi'i chynnwys yn yr AEA. Yn unol â'r safonau Lluo Polisi yn hysbysiad cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg y Gwasanaeth, mae'n nodi y dylid ystyried unrhyw effeithiau, boed yn gadarnhaol neu'n andwyol i'r Gymraeg. Rhaid i'r AEA gynnwys unrhyw effeithiau adnabyddadwy ar y cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg a thrin y Gymraeg ddim yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg.

Mae gan yr PSED dair prif agwedd, a'r rhain yw:

1. Dileu gwahaniaethu, aflonyddu, erledigaeth ac unrhyw ymddygiad arall sydd wedi'i wahardd gan neu o dan y Ddeddf;
2. Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng personau sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a phersonau nad ydynt yn ei rhannu;
3. Meithrin perthynas dda rhwng personau sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a phobl nad ydynt yn ei rhannu.

Gan roi sylw dyledus i'r angen i 'hyrwyddo cyfle cyfartal' rhwng y rhai sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rhai nad ydynt yn cynnwys rhoi sylw dyledus i'r angen i gael gwared ar neu leihau anfanteision a ddioddefir ganddynt. Mae rhoi sylw dyledus hefyd yn golygu bod sefydliadau cyhoeddus, fel GTAGC, yn cymryd mesurau i ddiwallu anghenion personau o'r fath lle mae'r anghenion hynny'n wahanol i bersonau nad oes ganddynt y nodwedd honno, ac yn annog y rhai sydd â nodwedd warchoddedig i gymryd rhan mewn bywyd cyhoeddus.

Fel rhan hanfodol o gwrdd â'u PSED, mae awdurdodau cyhoeddus yn cynnal Dadansoddiad Effaith Cydraddoldeb. Bydd hyn yn cael ei ddogfennu trwy gwblhau Asesiad Effaith Cydraddoldeb (EqIA). Mae Dadansoddiad Effaith Cydraddoldeb yn asesiad o bolisi sefydliadol arfaethedig, neu newid i bolisi presennol fel y gellir penderfynu a yw'r polisi yn cael effaith wahanol ar bersonau o'r nodweddion gwarchoddedig. Er nad oes ffordd ragnodol o wneud hyn mwyach, mae cyfraith achos wedi darparu canllawiau ar sut i gynnal dadansoddiad effaith cydraddoldeb, sef:

- Sicrhau bod cofnod ysgrifenedig o'r ystyriaethau cydraddoldeb sy'n cael eu hystyried;
- Sicrhau bod unrhyw benderfyniad yn cynnwys ystyried y camau gweithredu a fyddai'n helpu i osgoi neu liniaru unrhyw effeithiau negyddol ar grwpiau cydraddoldeb penodol;
- Sicrhau bod y penderfyniadau a wneir yn cael eu gwneud ar dystiolaeth; ac
- Sicrhau bod y broses o wneud penderfyniadau yn dryloyw.

Methodoleg

Wedi'i ategu gan dair prif agwedd y PSED (a restrwyd yn gynharach), mae'r adroddiad hwn yn tynnu sylw at themâu amrywiol a ddaeth i'r amlwg o adborth mewn ymateb i'r union un cwestiynau a gynhwyswyd holiaduron a grwpiau ffocws ar-lein.

Mae'r adroddiad hwn a'r Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb cysylltiedig yn canolbwyntio ar ganfyddiadau'r ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliwyd rhwng 23 Hydref a 16 Rhagfyr 2025 sy'n gysylltiedig â chydaddoldeb.

Cysylltwyd â thua 80 o wahanol sefydliadau partner a grwpiau cymunedol i helpu i hyrwyddo'r ymgynghoriad. Ymhlith y partneriaid hyn roedd grwpiau â diddordeb cydraddoldeb a oedd yn cynnwys grwpiau cymunedol, elusennau a sefydliadau sy'n cefnogi grwpiau penodol o bobl (h.y. grwpiau lleiafrifoedd ethnig, pobl ifanc/hŷn, pobl anabl i enwi ond ychydig). Roedd rhai grwpiau diddordeb cydraddoldeb yn hapus i gwblhau a hyrwyddo'r holiadur ar-lein ymhlith eu haelodau, tra bod yn well gan y rhan fwyaf o grwpiau drefnu grŵp ffocws a oedd yn eu galluogi i roi adborth yn uniongyrchol. Mae grwpiau ffocws personol hefyd yn mynd i'r afael â rhwystrau y mae rhai pobl yn eu profi mewn perthynas ag iaith, sgiliau iaith a chyfathrebu cyfyngedig, y rhai sydd wedi'u hallgáu'n ddigidol a phobl sy'n well ganddynt siarad â pherson a gofyn cwestiynau.

Mae'r adroddiad hwn yn tynnu ynghyd y manylion ynghylch ymgysylltu a gweithgarwch ymgynghori; demograffeg ardal ATAGC, gan gyfeirio'n benodol at nodweddion gwarchoddedig; effaith bosibl y gweithgareddau arfaethedig sy'n ymwneud â'r pum egwyddor, yn benodol o ran cydraddoldeb mynediad; ac unrhyw ffactorau lliniarol a fydd yn helpu i reoli a lliniaru unrhyw risgiau posibl sy'n gysylltiedig.

Demograffeg Ardal Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

Mae gan ogledd Cymru boblogaeth o oddeutu 687,000 o bobl wedi'u gwasgaru dros ardal ddaearyddol o 2383 milltir sgwâr (neu 6,172 cilomedr sgwâr). Mae'r rhanbarth yn cynnwys chwe sir sy'n cynnwys Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Gwynedd, Ynys Môn, a Wrecsam. Mae'n cwmpasu tirwedd amrywiol, gan gynnwys Parc Cenedlaethol Eryri, ardaloedd arfordirol, a chymunedau gwledig. Mae'r rhanbarth wedi'i gysylltu'n dda, gyda phriffyrdd, rheilffyrdd a phorthladdoedd mawr yn darparu mynediad i weddill y DU ac Ewrop.

Y ddinas fwyaf yng Ngogledd Cymru yw Wrecsam, sy'n gwasanaethu fel canolfan ar gyfer masnach a diwydiant, tra bod trefedigaethau mawr eraill yn cynnwys Bangor, Caernarfon, Bae Colwyn, Glannau Dyfrdwy, Llandudno a'r Rhyl. Mae'r rhanbarth hefyd yn gartref i sawl prifysgol a choleg, gan ddarparu cronfa dalent gref i fusnesau lleol a rhyngwladol sydd wedi'u lleoli yma. Yn ogystal, mae'r rhanbarth yn gyrchfan poblogaidd i dwristiaid, gan ddenu ymwelwyr o bob cwr o'r byd gyda'i arfordir trawiadol, hanes cyfoethog, a diwylliant unigryw.

Mae'r Gymraeg, fel iaith fyw, yn parhau i fod wrth wraidd hunaniaeth fodern Gymreig. Mae mwynhau bywyd teuluol, addysg, gwaith a hamdden drwy gyfrwng y Gymraeg yn dyst i bwysigrwydd yr iaith i bobl Cymru.

O ran y 687,000 o bobl sy'n byw yng Ngogledd Cymru, mae data¹ Cyfrifiad 2021 yn nodi bod 22.3% o'r boblogaeth yn 65 oed a hŷn. O'r holl awdurdodau lleol ledled Cymru, Conwy (27.4%) ac Ynys Môn (26.4%) sydd â'r canrannau uchaf o bobl 65 oed a hŷn. Conwy (1.5%) sydd â'r ganran uchaf o bobl 90 oed yng Nghymru. Gyda chroestoriad mewn golwg, mae'n ddefnyddiol archwilio anabledd ac oedran oherwydd gwahaniaeth nodedig yn y data rhwng 2011 a 2021, yn enwedig yn y grwpiau oedran iau a hŷn². Ar gyfer menywod rhwng 15 a 19 oed, 2021, yn enwedig yn y grwpiau oedran iau

¹ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2021) Amcangyfrifon poblogaeth ac aelwydydd, Cymru: Cyfrifiad 2021, Darganfuwyd yn:

www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationestimates/bulletins/populationandhouseholdestimateswales/census2021#local-authority-populations-in-wales

² Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2023b) Anabledd yn ôl Oedran, rhyw ac amddifadedd, Cymru a Lloegr: Cyfrifiad 2021. Darganfyddwyd yn:

www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/disability/articles/disabilitybyagesexanddeprivationenglandandwales/census2021#:~:text=Source%3A%20Office%20for%20National%20Statistics%20-%20Census%202021,-

a hŷn. Ar gyfer menywod rhwng 15 a 19 mlwydd oed, roedd canran yr anabledd yn 13.3% yn 2021, 8.1 pwynt canran yn uwch nag yn 2011 a 7.9 pwynt canran yn uwch nag yn 2001. Parhaodd y duedd hon i'r grŵp oedran 20 i 24 oed, lle cynyddodd nifer yr achosion o anabledd yn sylweddol, o 6.2% yn 2011 i 17.9% yn 2021. Ar gyfer dynion, dechreuodd yr achosion cynyddol o anabledd yn 2021 yn gynharach; Roedd 8.6% o ddynion 5 i 9 oed yn anabl yn 2021, o'i gymharu â 5.6% yn 2011 a 6.5% yn 2001³.

Mae poblogaeth Gogledd Cymru yn llawer llai ethnig amrywiol nag ar draws Cymru a Lloegr gyfan ac mae 96.8% o'r boblogaeth wedi'u nodi fel "Gwyn" yng Nghyfrifiad 2021. Yng Ngogledd Cymru, roedd y cyfrannau uchaf o bobl o "Unrhyw gefndir Gwyn arall" yn 2021 yn Wrecsam (4.8%) a Sir y Fflint (3.9%) a'r cyfrannau isaf a geir yn Ynys Môn (1.9%)⁴.

Oedran

Gall oedran unigolyn, pan fydd yn cyd-fynd â ffactorau ychwanegol fel 'nodweddion gwarchoddedig' eraill, effeithio ar eu mynediad at wasanaethau cyhoeddus. Gall unigolion hefyd brofi gwahaniaethu ac anghydraddoldebau oherwydd eu hoedran.

Canfu Arolwg Cymdeithasol Ewropeaidd 2012 mai gwahaniaethu ar sail oedran oedd y math mwyaf cyffredin o ragfarn a brofwyd yn y DU, gyda 28% o'r ymatebwyr yn dweud eu bod wedi profi rhagfarn ar sail oedran. Yn yr adran hon y categori oedran y rhoddir y sylw mwyaf iddo yw 65+, gan mai dyma'r band oedran sy'n wynebu'r gwahaniaethu mwyaf ar sail oedran. Mae dadansoddiad o ddata Cyfrifiad 2021 yn dangos bod trigolion Gogledd Cymru 65 oed neu'n hŷn yn fwy tebygol na'r rhai o dan 65 oed:

- Cael salwch cyfyngol hirdymor;
- Bod mewn iechyd gwael;
- Bod yn byw eu hunain.

³ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2023b) Anabledd yn ôl Oedran, rhyw ac amddifadedd, Cymru a Lloegr: Cyfrifiad 2021. Darganfyddwyd yn: www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/disability/articles/disabilitybyagesexanddeprivationenglandandwales/census2021#:~:text=Source%3A%20Office%20for%20National%20Statistics%20-%20Census%202021,-Embed%20code&text=In%20Wales%2C%2022.3%25%20of%20females,10.4%25%20and%209.5%25%20respectively

⁴ Llywodraeth Cymru (2022) Grŵp ethnig, hunaniaeth genedlaethol, iaith a chrefydd yng Nghymru - Cyfrifiad 2021, Darganfyddwyd yn: <https://www.gov.wales/ethnic-group-national-identity-language-and-religion-wales-census-2021.html#:~:text=90.6%25%20of%20the%20population%20identified,to%202.3%25%20in%202011>

Bod heb fynediad i gar;

- Bod yn darparu gofal di-dâl o 50 awr neu fwy yr wythnos;
- Bod yn byw mewn cartref heb wres canolog.

Roedd pobl 50 oed neu'n hŷn yn fwy tebygol na'r rhai o dan 50 oed:

- Bod yn byw ar eu pennau eu hunain;
- Bod yn ynysig ac wedi'i eithrio;
- Bod yn darparu gofal di-dâl; ac
- Heb unrhyw gymwysterau.

Bydd gan y boblogaeth sy'n heneiddio oblygiadau ariannol ac adnoddau, gan y bydd hyn yn debygol o fod yr oedran pan fydd anghenion iechyd a gofal cymdeithasol unigolion yn cynyddu.

Anabledd

O dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010, mae gan berson anabledd os oes ganddo nam corfforol neu feddyliol sy'n cael effaith andwyol sylweddol a hirdymor ar allu'r person hwnnw i gyflawni gweithgareddau arferol o ddydd i ddydd. Mae hyn yn gyson â diffiniad y Cyfrifiad o broblem iechyd hirdymor gyfyngol.

Yn ôl data Cyfrifiad 2021, mae gan Ogledd Cymru 20.7% o gyfanswm y boblogaeth yn adrodd am anabledd a/neu gyflwr iechyd hirdymor. Y cyfartaledd cenedlaethol yng Nghymru yw 21.1% ac at ddibenion cymharu 17.7% yn Lloegr⁵.

Mae anabledd ac oedran yn gysylltiedig yn agos, gyda phobl hŷn yn fwy tebygol o fod yn anabl. Yng Ngogledd Cymru, mae data Cyfrifiad 2021 yn dangos mai'r grŵp oedran gyda'r gyfran uchaf o bobl ag iechyd is na'r cyfartaledd yw'r rhai 65 oed a throsodd (12.5%), gyda'r gyfran isaf yn y rhai 15 oed ac iau (0.5%). Gwelwyd hyn ym mhob awdurdod lleol gyda rhywfaint o amrywiad bach yn y canrannau.

⁵ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2023c) Anabledd, Cymru a Lloegr: Cyfrifiad 2021.

Darganfyddwyd yn:

[www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/healthandwellbeing/bulletins/disabilityenglandandwales/census2021#:~:text=In%20Wales%2C%20in%202021%2C%20a,\(23.4%25%2C%20696%2C000\)](https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/healthandwellbeing/bulletins/disabilityenglandandwales/census2021#:~:text=In%20Wales%2C%20in%202021%2C%20a,(23.4%25%2C%20696%2C000))

Yng Ngogledd Cymru, roedd y ganran uchaf yn y boblogaeth 17 oed neu'n iau ag iechyd is na'r cyfartaledd rhwng 16 a 17 oed (1.2% o'r boblogaeth hon), a'r ganran isaf yng Ngogledd Cymru yn y rhai 2 oed ac iau (0.3% o'r boblogaeth hon). Roedd rhywfaint o amrywiad yn yr awdurdodau lleol er bod y ganran uchaf yn y rhai rhwng 16 a 17 oed ym mhob awdurdod lleol ac eithrio Sir Ddinbych lle roedd y ganran uchaf yn y rhai 15 oed (1.7% o'r boblogaeth hon). Nid yw'n bosibl cymharu'r data hwn â'r data a gynhwyswyd yn yr adroddiad blaenorol gan fod ffynhonnell ddata arall wedi'i defnyddio.

Rhyw

Yn ôl data Cyfrifiad 2021, mae poblogaeth Gogledd Cymru yn ôl rhyw yn 51% yn fenywod a 49% yn ddynion. O'i gyfuno â ffactorau ychwanegol fel byw ar eich pen eich hun, statws cyflogaeth, incwm ariannol, anghenion iechyd a gofal cymdeithasol, mae ymchwil yn awgrymu y gall rhyw gael canlyniadau anghymesur. Mae pobl yn cael eu heffeithio'n anghymesur gan eu rhyw pan archwilir cysyniadau gwahanol sy'n cynnwys troseddau casineb a cham-drin domestig⁶, bwlch cyflog rhwng y rhywiau ac incwm ariannol⁷, mynediad at ofal iechyd⁸, iechyd meddwl⁹, cam-drin domestig¹⁰ a gall unigolion hefyd brofi gwahaniaethu ac anghydraddoldebau oherwydd eu rhyw¹¹.

Cyfeiriadedd Rhywiol

Mae cyfeiriadedd rhywiol yn derm ymbarél sy'n cwmpasu hunaniaeth rywiol, atyniad ac ymddygiad. Yn ôl Stonewall¹², mae tua 7% o bobl yn nodi bod ganddynt gyfeiriadedd rhywiol sy'n cynnwys cael eu denu at bobl o fwy nag un rhyw.

⁶ Stop Hate (2023) Gender Based Hate Crime, Found at www.stophateuk.org/about-hate-crime/gender-based-hate-crime/

⁷ ONS (2022) Gender Pay Gap 2022, Found at www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/earningsandworkinghours/bulletins/genderpaygapintheuk/2022

⁸ WHO (2023) Gender and Health, Found at www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/gender-and-health

⁹ Mental Health Foundation (2023) Men and Mental Health, Found at www.mentalhealth.org.uk/explore-mental-health/a-z-topics/men-and-mental-health

¹⁰ ONS (2021) Domestic Abuse Victims, Found at www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/articles/domesticabuse/victimcharacteristicsenglandandwales/yearendingmarch2022

¹¹ CIPD (2023) Gender Equality Work, Found at www.cipd.org/uk/views-and-insights/cipd-viewpoint/gender-equality-work/

¹² Stonewall (2022) Rainbow Britain Report, Found at: www.stonewall.org.uk/system/files/rainbow_britain_report.pdf

Yn ôl 2021¹³ y Cyfrifiad, mae 89.4% o boblogaeth Cymru yn nodi eu bod yn heterorywiol neu'n syth, 7.6% o'r boblogaeth 'ddim yn ateb', gyda 3% o'r boblogaeth yn uniaethu fel Hoyw, Lesbiaidd, Deurywiol neu 'arall'.

Mae ymchwil sy'n ymchwilio i brofiad pobl o gael mynediad at wasanaethau cyhoeddus wedi canfod bod pobl sy'n uniaethu fel Hoyw, Lesbiaidd, Deurywiol neu gyfeiriadedd heblaw heterorywiol, yn aml yn cynnwys anghydraddoldeb a mynediad cyfyngedig. Er bod ymchwil gyfyngedig iawn ar wasanaethau tân ac achub, mae mynediad cyfyngedig wedi'i amlygu mewn amrywiol wasanaethau cyhoeddus gan gynnwys gofal iechyd¹⁴ a'r Heddlu ac awdurdodau lleol¹⁵.

Ailbennu Rhywedd

Diffinnir ailbennu rhywedd gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 fel person sy'n bwriadu ymrwymo, sy'n mynd trwy broses (neu ran o broses) at ddibenion ailaseinio ei ryw trwy newid priodoleddau ffisiolegol neu nodweddion eraill o ryw. Mae hyn yn golygu nad oes angen i unigolyn fod wedi cael unrhyw driniaeth neu lawdriniaeth i gael ei amddiffyn gan y gyfraith. Mae tystiolaeth yn dangos, pan fydd pobl drawsryweddol a/neu anneuaidd yn datgelu eu hamrywiad rhywedd, eu bod yn agored i risg o wahaniaethu, bwlio a throseddau casineb¹⁶.

Roedd 67% o bobl drawsryweddol a 70% o bobl anneuaidd wedi profi iselder yn ystod y flwyddyn ddiwethaf¹⁷. Roedd bron i hanner y bobl a oedd yn uniaethu fel trawsryweddol (46%) yn meddwl am gymryd eu bywyd eu hunain yn ystod y flwyddyn ddiwethaf; Roedd 60% yn meddwl nad oedd eu bywyd yn werth ei fyw; ac roedd 12% wedi gwneud ymgais i hunanladdiad.

¹³ ONS (2021) Sexual Orientation, Age and Sex in England and Wales, Found at: www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/sexuality/articles/sexualorientationageandsexenglandandwales/census2021

¹⁴ Stonewall (2018) LGBT+ in Britain Report 2018, Found at: www.stonewall.org.uk/system/files/lgbt_in_britain_health.pdf

¹⁵ Stonewall (2017) LGBT+ in Britain: Hate Crime, Found at: www.stonewall.org.uk/system/files/lgbt_in_britain_hate_crime.pdf

¹⁶ Stonewall (2018) LGBT+ in Britain: Trans Report, Found at: www.stonewall.org.uk/system/files/lgbt_in_britain_-_trans_report_final.pdf

¹⁷ Manchester University (2018) Found at: <https://sites.manchester.ac.uk/carms/2020/06/17/gender-identity-why-are-transgender-and-non-binary-people-more-at-risk-of-suicide/>

Mewn cymhariaeth, amcangyfrifir bod tua 20% o'r boblogaeth gyffredinol yn profi teimladau hunanladdol yn ystod eu hoes¹⁸ a thua 13% yn hunan-niweidio¹⁹. Felly, mae pobl drawsryweddol ac anneuaidd mewn perygl llawer mwy o amrywiaeth o brofiadau hunanladdiad, gan eu bod yn wynebu problemau iechyd meddwl a phrofiadau hunanladdol ar gyfraddau sylweddol uwch na'r boblogaeth gyffredinol, yn enwedig ymhlith pobl iau²⁰.

Mae ymchwil hefyd wedi canfod bod pobl drawsrywiol a/neu anneuaidd yn wynebu anawsterau sylweddol wrth gael mynediad at wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol a'u defnyddio oherwydd diffyg gwybodaeth a dealltwriaeth staff ac weithiau rhagfarn²¹.

Canfu ymchwil a gynhaliwyd gan Stonewal²² nad oedd chwarter y staff iechyd a gofal cymdeithasol yn hyderus yn eu gallu i ymateb i anghenion gofal penodol pobl traws a/neu anneuaidd, cleifion a defnyddwyr gwasanaeth²³.

Mae nifer cynyddol o bobl drawsrywiol yn cael mynediad at glinigau hunaniaeth rhywedd; nid yw'n glir a yw hyn yn cynrychioli cynnydd yn y boblogaeth drawsrywiol neu gyfran cynyddol o'r boblogaeth drawsrywiol sy'n cael mynediad at Wasanaethau Hunaniaeth Rhywedd.

Er nad oes amcangyfrifon swyddogol o ailbennu rhywedd ar lefel genedlaethol neu ranbarthol, mae Stonewall²⁴ yn amcangyfrif bod tua 1% o'r boblogaeth yn uniaethu fel traws, gan gynnwys pobl sy'n uniaethu fel anneuaidd. Felly, byddai amcangyfrif rhesymegol yn awgrymu bod rhwng 6,000 a 7,000 o bobl yng Ngogledd Cymru yn profi rhywfaint o amrywiaeth rhwng y rhywiau.

¹⁸ Time To Change (2020). Suicidal feelings, Found at: <https://www.time-to-change.org.uk/about-mental-health/types-problems/suicidal-feelings#toc-2>

¹⁹ Selfharm UK (2020) Self-harm statistics, Found at: <https://www.selfharm.co.uk/get-information/the-facts/self-harm-statistics>

²⁰ Transgender Trend (2016) The Suicide Myth, Found at: www.transgendertrend.com/the-suicide-myth/ a Stonewall (2017) School Report, Found at: www.stonewall.org.uk/resources/school-report-2017

²¹ Royal College of Nursing (2020) Fair Care for Trans and Non-Binary, Found at: www.rcn.org.uk/Professional-Development/publications/rcn-fair-care-trans-non-binary-uk-pub-009430

²² Stonewall (2018) LGBT+ in Britain: Trans Report, Found at: www.stonewall.org.uk/system/files/lgbt_in_britain_-_trans_report_final.pdf

²³ LGBT Foundation (2017) Transforming Outcomes A review of the needs and assets of the trans community, Found at: <https://dxfy8lrzbpwyr.cloudfront.net/Files/acd2bcc5-a2d4-4203-8e22-aed9f4843921/TransformingOutcomesLGBTfdn.pdf>

²⁴ University of Bristol (2018) Ensuring trans people in Wales receive dignified and inclusive health and social care in later life: The Trans Ageing and Care (TrAC) project, 2016-18, Found at: www.bristol.ac.uk/policybristol/policy-briefings/trans-ageing-and-care-project/

Beichiogrwydd a Mamolaeth

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn amddiffyn pobl sy'n feichiog, sydd wedi rhoi genedigaeth yn ystod y 26 wythnos diwethaf (cyd-destun nad yw'n waith) neu sydd ar absenoldeb mamolaeth (cyd-destun gwaith) rhag gwahaniaethu mewn perthynas â'u beichiogrwydd.

Yn ystod yr 20 mlynedd diwethaf, mae Gogledd Cymru yn amrywio rhwng 7,086 a 7,826 o enedigaethau byw bob blwyddyn. Dros y cyfnod hwn, roedd y cyfrannau mwyaf o'r danfoniadau hyn yn y grŵp oedran 25 i 29 oed. Roedd yr ail gyfran fwyaf o enedigaethau yn y grŵp 30 i 34 oed, tra bod y grŵp dros 40 oed oedd yr isaf. Dros y ddau ddegawd diwethaf, mae genedigaethau yn eu harddegau wedi ffurfio rhwng 4.7% a 9.6% o'r genedigaethau cyffredinol yng Ngogledd Cymru bob blwyddyn. Ac eithrio'r flwyddyn achlysurol, mae genedigaethau yn eu harddegau wedi gostwng flwyddyn ar ôl blwyddyn ers 2003.

Hil

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn nodi bod hil yn cynnwys lliw, cenedligrwydd, tarddiad ethnig neu genedlaethol. Mae 96.8% o bobl yng Ngogledd Cymru yn hunaniaethu fel Cymry Gwyn/Prydeinig. Asiaidd neu Asiaidd Cymreig/Prydeinig oedd yr ail grŵp ethnig mwyaf (1.4%), ac yna grwpiau ethnig cymysg neu lluosog (1.1%), grŵp ethnig arall (0.4%) a Du, Cymry Prydeinig/Prydeinig, Caribiaidd neu Affricanaidd (0.3%).

Mae poblogaeth Gogledd Cymru yn llawer llai ethnig amrywiol nag ar draws Cymru a Lloegr gyfan ac mae 96.8% o'r boblogaeth wedi'u nodi fel "Gwyn" yng Nghyfrifiad 2021. Yng Ngogledd Cymru, roedd y cyfrannau uchaf o bobl o "Unrhyw gefndir Gwyn arall" yn 2021 yn Wrecsam (4.8%) a Sir y Fflint (3.9%) a'r cyfrannau isaf a ganfuwyd yn Ynys Môn (1.9%).

Cafodd pandemig COVID-19 effaith anghymesur ar bobl o gymunedau lleiafrifoedd ethnig ac yn ddiweddar tynnodd Llywodraeth Cymru²⁵ sylw at hynny bod llawer o bobl, gan gynnwys y rhai a anwyd yng Nghymru, yn dal i brofi hiliaeth yn rheolaidd.

²⁵ Welsh Government (2022) Anti-Racism Action Plan, Found at: www.gov.wales/sites/default/files/publications/2022-06/an-introduction-to-an-anti-racist-wales.pdf

Tynnodd adroddiad²⁶ y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol o 2016 sylw at wahanol faterion sy'n dal i fod yn berthnasol yn 2023 i bobl o leiafrifoedd ethnig grwpiau sy'n parhau i brofi gwahaniaethu ac anghydraddoldeb mewn addysg, cyflogaeth, tai, cyflog a safonau byw, iechyd, a'r system cyfiawnder troseddol.

Ymhlith pobl 65 oed a hŷn, roedd pobl Asiaidd/Asiaidd Prydain a phobl Ddu Affricanaidd/Caribiaidd/Du Prydeinig yn fwy tebygol na phobl o gefndiroedd ethnig eraill o gael salwch cyfyngol hirdymor ac i fod mewn iechyd gwael.

Roedd pobl o darddiad Sipsiwn neu Deithwyr Gwyddelig yn llawer mwy tebygol o fod mewn iechyd gwael o'i gymharu â'r holl grwpiau ethnig eraill (15.9% o Sipsiwn/Teithwyr Gwyddelig o'i gymharu â 4.6% o bobl Gwyn Prydain). Mae Sipsiwn a Theithwyr yn dal i gael yr iechyd gwaelaf a'r disgwyliad oes isaf yn y DU.

Roedd aelwydydd dan arweiniad pobl o gefndiroedd ethnig 'Gwyn arall', cymysg/lluosog, Asiaidd/Asiaidd/Prydeinig, Du Affricanaidd/Caribiaidd/Du Prydeinig a chefnidiroedd ethnig 'eraill' i gyd yn fwy tebygol nag aelwydydd dan arweiniad pobl o gefndiroedd Gwyn Prydeinig i gael llai o ystafelloedd gwely nag oedd ei angen. Roedd pobl o gefndiroedd cymysg/lluosog a Du Affricanaidd/Caribiaidd/Du Prydeinig yn fwy tebygol na grwpiau ethnig eraill i fyw mewn tai cymdeithasol. Roedd pobl o gefndiroedd Gwyn Prydeinig a Gwyn Gwyddelig yn llai tebygol na grwpiau ethnig eraill o fod yn byw mewn tai rhent preifat.

Roedd pobl o bob grŵp nad oeddent yn Brydeinig Gwyn yn fwy tebygol na phobl Gwyn o Brydain o fod yn byw mewn cartref heb fynediad at gar neu fan.

Ymhlith pobl 25-34 oed, roedd pobl o gefndiroedd Gwyn yn llai tebygol o fod yn ddi-waith na phobl o gefndiroedd Du a lleiafrifoedd ethnig. Ymhlith pobl rhwng 25 a 34 oed, roedd pobl o gefndiroedd Gwyn Gwyddelig ac Asiaidd/Asiaidd Prydeinig yn fwy tebygol o fod â chymwysterau lefel 4 (gradd neu uwch) na phobl Gwyn Prydeinig, tra bod pobl o gefndiroedd Du Affricanaidd/Caribiaidd/Du Prydeinig, cefndiroedd Gwyn 'arall', a chefnidiroedd ethnig 'eraill' yn llai tebygol na phobl Gwyn Prydeinig o fod â'r lefel hon o gymhwyster.

²⁶ Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (2016) Healing a divided Britain, Found yn: www.equalityhumanrights.com/sites/default/files/2021/healing-a-divided-britain-august-2016.pdf

Ymhlith pobl 16-24 oed, roedd pobl o gefndiroedd cymysg lluosog, Gwyddelod Gwyn, Gwyn 'arall' a chefnidiroedd ethnig 'eraill' i gyd yn fwy tebygol na phobl o gefndiroedd Gwyn Prydeinig o fod heb unrhyw gymwysterau. Yn yr un grŵp oedran, roedd pobl o gefndiroedd Asiaidd/Asiaidd Prydeinig yn llai tebygol na phobl Gwyn o Brydain nad oes ganddynt unrhyw gymwysterau. Roedd canran y bobl yn y grŵp oedran hwn heb unrhyw gymwysterau yn debyg i bobl Ddu Affricanaidd/Caribiaidd/Du Prydeinig a phobl Gwyn Prydeinig.

Ymhlith pobl rhwng 25 a 49 oed, roedd pobl o gefndiroedd Gwyn Gwyddelig, Gwyn Prydeinig a Gwyn 'eraill' yn llai tebygol o fod yn ddi-waith na phobl o gefndiroedd Du a lleiafrifoedd ethnig. Ymhlith pobl 25-49 oed, roedd pobl Gwyn Gwyddelig ac Asiaidd/Asiaidd Prydeinig yn fwy tebygol o fod mewn galwedigaethau rheoli, gweinyddol a phroffesiynol uwch na phobl Gwyn Prydain, tra bod pobl o gefndiroedd Gwyn Affricanaidd/Caribiaidd/Du Prydeinig, cefndiroedd ethnig 'eraill', cymysg/lluosog, a chefnidiroedd ethnig 'eraill' yn llai tebygol na phobl Gwyn Prydeinig o fod mewn galwedigaethau o'r fath.

Crefydd a/neu Gred

Yn ôl Cyfrifiad 2021²⁷, Cristnogaeth yw'r grefydd fwyaf cyffredin ym mhob oedran yng Ngogledd Cymru ac mae'n cynrychioli 49.8% o'r boblogaeth. Er bod y prif grŵp nesaf yn dweud nad oedd ganddynt unrhyw grefydd ar 41.7%, mae ystadegau yn dangos bod 1.8% o'r boblogaeth yn cyfrif am bobl sy'n dilyn crefyddau Bwdhaidd, Hindŵaidd, Iddewig, Mwslimaidd a Sikh. Dewisodd 6.7% o bobl beidio â datgan eu crefydd neu eu cred.

I grynhoi, mae gan Ogledd Cymru gyfran uwch o bobl sy'n Gristnogion, heb grefydd, neu sydd heb ddatgan crefydd na'r ffigurau cenedlaethol. Mewn cyferbyniad, mae ganddo gyfran is o bobl sy'n dilyn crefydd heblaw Cristnogaeth, sy'n adlewyrchu cyfansoddiad ethnig y grefydd.

²⁷ Office for National Statistics (2021) Religion, England and Wales: Census 2021 Found at: www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/religion/bulletins/religionenglandandwales/census2021

Priodas a Phartneriaeth Sifil

Fel y soniwyd yn gynharach yn yr adroddiad, nid yw priodas a phartneriaeth sifil yn dod o dan y PSED yn yr un modd â'r nodweddion gwarchoddedig eraill, fodd bynnag, mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn amddiffyn unigolion sydd mewn partneriaeth sifil, neu briodas, rhag gwahaniaethu. Mae'r Gwasanaeth wedi ystyried y nodwedd warchoddedig hon yn yr un modd, yn bennaf oherwydd bod statws perthynas person yn un o'r nifer o ffactorau a allai eu rhoi mewn mwy o 'berygl' o dân yn y cartref. Er enghraifft, os yw pobl yn byw ar eu pennau eu hunain, maent yn fwy mewn perygl o brofi tân yn y cartref. Mae pobl 65 oed a throsodd sy'n byw ar eu pennau eu hunain mewn perygl hyd yn oed ymhellach.

Mae tystiolaeth yn awgrymu bod bod yn briod yn gysylltiedig â gwell iechyd meddwl²⁸, ac iechyd corfforol²⁹. Mae llai o dystiolaeth ar fanteision bod mewn partneriaeth sifil, ond mae'n debygol y bydd y manteision hefyd yn cael eu profi gan bobl mewn perthynas debyg fel partneriaethau sifil. Pan fo cyplau heterorywiol yn wahanol i gyplau mewn perthnasoedd o'r un rhyw a phartneriaethau sifil, maent yn profi troseddau casineb, gwahaniaethu ac erledigaeth oherwydd eu cyfeiriadedd rhywiol³⁰ ac mae hyn yn debygol o effeithio'n negyddol ar eu lles meddyliol a'u hymdeimlad o ddiogelwch. Gall hyn hefyd ymwneud â diffyg cydnabyddiaeth gyhoeddus a fframwaith cymdeithasol cyson y gellir adeiladu perthnasoedd o'r fath arno³¹.

Ar draws grwpiau oedran hŷn, roedd dynion a menywod sy'n byw fel cwpl yn fwy tebygol o fod mewn iechyd da iawn neu dda o'i gymharu â'r rhai nad ydynt yn byw fel cwpl, waeth a yw'r rhai nad ydynt yn byw fel cwpl yn byw gyda phobl eraill³².

²⁸ Kiecolt-Glaser, J. K. & Newton, T. L. (2001) Marriage and health: his and hers. *Psychological bulletin*, Vol 127(4), 472.

²⁹ Johnson, D.R. & Wu, J. (2002) An empirical test of crisis, social selection, and role explanations of the relationship between marital disruption and psychological distress: A pooled time-series analysis of four-wave panel data. *Journal of marriage and family*, Vol 64(1), 211-224.

³⁰ King et al (2003) Mental health and quality of life of gay men and lesbians in England and Wales: controlled, cross-sectional study. *The British Journal of Psychiatry*, Vol 183(6), 552-558.

³¹ King, M. & Barlett, A. (2006) What same sex civil partnerships may mean for health Found at: www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2465551/

³² Office of National Statistics (2021) People Population and Community, Found at: www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/ageing/articles/profileoftheolderpopulationlivinginenglandandwalesin2021andchangessince2011/2023-04-03

Fel y byddech chi'n disgwyl, pobl 16-24 oed yw'r rhai mwyaf tebygol o fod yn sengl, tra bod y rhai 65+ oed yw'r grŵp oedran mwyaf tebygol o fod yn weddw neu'n bartner sy'n goroesi o bartneriaeth sifil o'r un rhyw³³. Partneriaethau sifil o'r un rhyw yw'r mwyaf cyffredin ymhlith pobl 35–49 oed, lle maent yn cyfrif am 0.2% o gyfanswm y grŵp oedran. Mae cyfran y bobl sy'n briod, wedi'u gwahanu neu wedi ysgaru yn cynyddu gydag oedran, tan 65+ pan fydd yn dechrau gostwng, i ystyried y gyfran gynyddol o bobl sydd wedi colli partner.

Ystyriaethau Iaith Gymraeg

Yn ôl Cyfrifiad 2021³⁴, yn arwyddocaol, mae'r canrannau uchaf o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru i'w gweld yn siroedd Gogledd Cymru Gwynedd (64.4%) ac Ynys Môn (55.8%). Mae Gogledd Cymru fel rhanbarth yn gartref i dros draean o boblogaeth Gymraeg Cymru.

Mae'r Gwasanaeth wedi ymrwymo i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg fel iaith yn y gweithle a'r gymuned, ac mae'n adrodd ar hyn yn flynyddol fel sy'n ofynnol o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) (2011). Ochr yn ochr â hyn, mae'r Gwasanaeth yn cefnogi strategaeth iaith Gymraeg 'Cymraeg 2050' Llywodraeth Cymru gyda'r targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 (Llywodraeth Cymru, 2017). Nod y strategaeth yw cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a chreu amodau ffafriol i hyn ddigwydd, gan gynnwys cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle ym mhob sector.

Cyhoeddir rhagor o wybodaeth yn adroddiad monitro y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol [cliciwch yma](#).

Ystyriaethau economaidd-gymdeithasol

Yn ôl Cyfrifiad 2021, mae rhai o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru wedi'u crynhoi yn nhrefi arfordirol a threfi ar y gorau yng Ngogledd Cymru³⁵.

³³ Office of National Statistics (2021) People Population and Community, Found at: www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/ageing/articles/profileoftheolderpopulationlivinginenglandandwalesin2021andchangessince2011/2023-04-03

³⁴ Welsh Government (2022) Welsh Language in Wales, Found at: www.gov.wales/welsh-language-wales-census-2021-html

³⁵ Welsh Government (2021) Young people not in education, employment or training (NEET): April 2020 to March 2021. Found at: Welsh Government (2022) Analysis of population characteristics by area deprivation (Census 2021), Found at: www.gov.wales/analysis-population-characteristics-area-deprivation-census-2021-html
www.gov.wales/sites/default/files/pdf-a

Mae'r ardaloedd hyn yn cynnwys y Rhyl a Bae Cinmel. Yn Ne Orllewin y Rhyl, mae tua 70% o aelwydydd yn cael eu heffeithio gan amddifadedd yn ôl y map. Mae gan ardaloedd eraill, fel Abergele, Gorllewin Dinbych a Gronant hefyd gyfraddau uchel o amddifadedd, tua 60%. Mae tua 50% o gartrefi yn cael eu heffeithio gan o leiaf un math o amddifadedd yn Llanelwy, Dyserth a Mostyn. Mae Cymuned Parc Caia yn Wrecsam yn gorwedd o fewn y 10 ardal fwyaf difreintiedig ar gyfer y meysydd incwm, addysg a diogelwch cymunedol. Mae ardaloedd difreintiedig eraill yn cynnwys cymunedau arfordirol ledled Sir y Fflint fel Glannau Dyfrdwy, Delyn ac Alyn. Cynhaliwyd ymgysylltiad cynhwysfawr yn yr ardaloedd difreintiedig hyn a darperir dadansoddiad llawn yn yr adroddiad ymgynghori llawn.

Gogledd Cymru (14.4%) sydd â'r gyfran uchaf o bobl ifanc (16 i 24 oed) nad ydynt mewn Cyflogaeth, Addysg na Hyfforddiant (NEET), o'i gymharu â 13.1% yn Ne Cymru sydd â'r isaf³⁶. Gyda chroestoriadwyedd mewn golwg, roedd 55.8% (26,600) o ddynion rhwng 16 a 24 oed yn NEET, o'i gymharu â 44.2% (21,100) o fenywod rhwng 16 a 24 oed. Mae pobl ifanc anabl yn fwy tebygol o fod yn NEET na phobl ifanc nad ydynt yn anabl ac mae cyfran y bobl anabl sy'n NEET yn codi o 18.1% yn 16 i 18 oed i 41.2% yn 19 i 24³⁷ oed.

Roedd y gyfradd gyflogaeth ar gyfer pobl rhwng 16 a 64 oed yng Nghymru yn 73.0% yn y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2023, i lawr 0.6 pwynt canran ar y flwyddyn flaenorol³⁸.

Mae cyfraddau diweithdra yn wahanol ar draws Gogledd Cymru gyda Gwynedd (26.4%), Sir Ddinbych (26.1%), Conwy (24.2%), Ynys Môn (22.6%) (Wrecsam (22.1%) a Sir y Fflint (21.3%)³⁹.

³⁶ Welsh Government (2023) Participation of young people in education and the labour market: 2021 and 2022 (provisional), Found at: www.gov.wales/participation-young-people-education-and-labour-market-2021-and-2022-provisional-html

³⁷ Welsh Government (2022) Young people not in education, employment or training (NEET): April 2020 to March 2021, Found at: www.gov.wales/young-people-not-education-employment-or-training-neet-april-2020-march-2021-html

³⁸ Welsh Government (2023) Labour market statistics (Annual Population Survey): April 2022 to March 2023. Found at: www.gov.wales/labour-market-statistics-annual-population-survey-april-2022-march-2023-html

³⁹ Welsh Government (2023) Labour market statistics (Annual Population Survey): April 2022 to March 2023. Found at: www.gov.wales/labour-market-statistics-annual-population-survey-april-2022-march-2023-html

Nid yw cyflogaeth (neu weithio) yn atal profi flodi ac amddifadedd. Gwaith ar gyflog isel yw'r cyfrannwr mwyaf at dlodi mewn gweithwyr gan ei fod yn ei gwneud hi'n anodd iawn dianc rhag flodi, yn bennaf oherwydd nad yw rhai pobl yn cael digon o gyflog neu nad oes llawer o swyddi sy'n talu'n dda mewn ardal benodol⁴⁰. Mae bylchau cyflog a thlodi mewn gwaith yn effeithio ar rai grwpiau llawer mwy nag eraill ac mae'r risg o dlodi mewn gwaith yn fwy i weithwyr anabl⁴¹ a lleiafrifoedd ethnig⁴².

O ran iechyd, mae cartref yn cael ei dosbarthu fel difreintiedig os oes gan unrhyw berson yn yr aelwyd iechyd cyffredinol sy'n ddrwg neu'n ddrwg iawn neu os yw'n cael ei nodi fel anabl. Gellir dod o hyd i ddadansoddiad o anabledd yn yr adran berthnasol a tudalen 9, mae'n werth nodi bod gan 21.1% o boblogaeth Gogledd Cymru anabledd a/neu gyflwr iechyd hirdymor⁴³. Er mai Gwynedd (18.1%) yw un o'r awdurdodau lleol gyda'r gyfran isaf o bobl anabl yng Nghymru, mae'r ganran gyfartalog o bobl anabl ar draws y rhanbarth yn uwch na rhannau eraill o'r DU. Gyda chroestoriad mewn golwg, roedd 22.3% o fenywod a 19.8% o ddynion yn anabl. Canran y rhai a oedd ychydig yn gyfyngedig oedd 11.9% ar gyfer menywod a 10.3% ar gyfer dynion. Nododd cyfran uwch o fenywod na dynion eu bod yn gyfyngedig llawer; 10.4% a 9.5% yn y drefn honno⁴⁴.

Gyda chroestoriad mewn golwg, mae cysylltiad uniongyrchol rhwng yr argyfwng costau byw ac iechyd gyda 60% o bobl yng Nghymru yn dweud bod eu hiechyd wedi gwaethygu oherwydd costau cynyddol⁴⁵.

⁴⁰ Joseph Rowntree Foundation (2020) UK Poverty Report 2019/20. Found at:

www.jrf.org.uk/report/uk-poverty-2019-20

⁴¹ Welsh Government (2019) Most children in poverty living in working households. Found at:

www.gov.wales/most-children-poverty-living-working-households-new-report

⁴² Office of National Statistics (2021) Household deprivation variable: Census 2021, Found at:

www.ons.gov.uk/census/census2021dictionary/variablesbytopic/demographyvariables/census

⁴³ Welsh Government (2023) Health disability and provision unpaid care Wales Census 2021,

Found at: www.gov.wales/health-disability-and-provision-unpaid-care-wales-census-2021- html

⁴⁴ Office of National Statistics (2021) Disability by age, sex and deprivation, England and Wales: Census 2021, Found at:

www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/disability/articles/disabilitybyagesexanddeprivationenglandandwales/census2021#:~:text=In%20England%2C%2018.7%25%20of%20females,19.8%25%20of%20males%20were%20disabled.

⁴⁵ National Health Service (2022) 60 per cent of people in Wales say their health has worsened due to rising cost of living. Found at: www.nhsconfed.org/news/60-cent-people-wales-say-their-health-has-worsened-due-rising-cost-living

Mae disgwyliad oes yn ystyriaeth bwysig wrth archwilio safonau byw ac iechyd. Yng Nghymru, disgwyliad oes adeg genedigaeth oedd 82 mlynedd i fenywod a 78 mlynedd i ddynion ar gyfer 2018-2048. Roedd hyn yn ostyngiad bach i ddynion a menywod, yn dilyn cyfraddau marwolaeth uwch yn 2020 yn ystod pandemig COVID-19. Disgwyliad oes iach oedd 62 mlynedd i fenywod a 61 mlynedd i ddynion yn 2018 i 2020.

Mae ystadegau Llywodraeth Cymru⁴⁶ yn awgrymu mai'r disgwyliad oes uchaf i fenywod yng Ngogledd Cymru oedd 83.1 mlynedd yng Nghonwy a Gwynedd, tra bod dynion yn Gwynedd (79.5). Roedd y disgwyliad oes isaf i fenywod yng Ngogledd Cymru yn Sir Ddinbych (81.1) ac ymhlith dynion roedd yn Sir Ddinbych a Wrecsam (78.3).

⁴⁶ Welsh Government (2022c) Wellbeing of Wales, 2022. Found at: www.gov.wales/wellbeing-wales-2022-healthier-wales-html#:~:text=Life%20expectancy%20at%20birth%20was,males%20in%202018%20to%202020

Ymgysylltu ac Ymgynghori â Grwpiau Cydraddoldeb Penodol

Trefnwyd cyfres o grwpiau ffocws Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant mewn partneriaeth â grwpiau diddordeb cydraddoldeb ledled Gogledd Cymru. Yn ystod pob grŵp ffocws, darparwyd trosolwg o'r CGRHRC a chafwyd adborth yn unol â'r un cwestiynau a restrir yn yr holiadur ymgynghori. Roedd y dull hwn yn sicrhau bod y cwestiynau a ofynnwyd i aelodau'r gymuned yn gyson, a gellid cymharu a chyferbynnu adborth.

Cwblhawyd holiaduron ymgynghori yn ystod y grwpiau ffocws a chynorthwyodd ysgrifenyddion rai pobl nad oeddent yn gallu ysgrifennu. Dewisodd rhai mynychwyr fynd â chopi o'r CGRHRC 2026-27 a'r holiadur gyda nhw i'w gwblhau a'i ddychwelyd yn nes ymlaen. Mae grwpiau ffocws yn ffordd effeithiol iawn o ddal adborth, yn enwedig ymhlith pobl sy'n gwybod ychydig iawn am y gwasanaeth tân ac achub gan eu bod yn gallu gofyn cwestiynau a holi gwybodaeth nad yw'n glir.

Ymatebodd 397 o bobl i'r ymgynghoriad. Ymatebodd 386 o bobl yn Saesneg, ac ymatebodd 11 o bobl yn Gymraeg. Rhoddodd rhai o'r ymatebwyr adborth ar ran grŵp llawer ehangach o bobl (h.y. eu grŵp 'cymunedol' neu elusen). Ymhlith y 23 grŵp ffocws a drefnwyd, roedd dros 1000 o bobl (yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol) yn ymgysylltu ac yn cael eu cynrychioli yn yr adborth a ddarparwyd.

Roedd y dull cymysg a ddefnyddiwyd ar gyfer yr ymgynghoriad CGRHRC yn galluogi'r Gwasanaeth i ddangos sylw dyledus ar draws gwahanol grwpiau diddordeb cydraddoldeb. Adlewyrchwyd hyn yn yr ystod eang o adborth gan bobl ar draws pob grŵp oedran, pob ardal ddaearyddol, (gan gynnwys gwledig a threfol), pobl anabl, pobl LGBTQ+ ac roedd cydbwysedd cyfartal rhwng y rhywiau. Hefyd, daeth adborth i'r amlwg gan bobl ar draws pob cefndir ethnig ac ymhlith pobl sy'n gysylltiedig â gwahanol grefyddau a chredoau.

Mae gan Ogledd Cymru rai o'r ardaloedd a'r cymunedau mwyaf difreintiedig yng Nghymru, felly nodwyd elusennau penodol i drefnu grwpiau ffocws a hyrwyddo'r ymgynghoriad. Yn ogystal â'r targedu penodol hwn, roedd ymgysylltu â phobl o wahanol gefndiroedd economaidd-gymdeithasol yn digwydd yn naturiol oherwydd yr amrywiaeth o bartneriaid cymunedol ac elusennau y buom yn gweithio gyda nhw i drefnu grwpiau ffocws a'r rhai a oedd yn hyrwyddo ymgynghori ymhlith eu cymunedau a'u rhwydweithiau. Mae pwysigrwydd ymgysylltu penodol â phobl o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol is yn helpu i asesu bod ein cynlluniau yn y dyfodol a'n darparu gwasanaethau yn addas ac yn hygyrch, gan sicrhau bod y grŵp hwn o bobl dan anfantais.

Crynodeb o ganfyddiadau'r dadansoddiad o'r effaith cydraddoldeb

Mae themâu sy'n gysylltiedig â chydraddoldeb sy'n ymwneud â'r pum egwyddor wedi'u cynnwys yn yr adrannau perthnasol. Mae adborth wedi'i grynhoi isod a gellir dod o hyd i liniaru yn **BOLD**. Sylwch fod camau penodol yn cael eu neilltuo i adrannau perthnasol fel ffordd o fynd i'r afael â llawer o'r crynodebau 'lliniaru' a ddarperir.

Egwyddor Pobl

Proses Recriwtio a Chyfathrebu: Roedd gwahanol aelodau o'r gymuned yn teimlo bod y broses recriwtio yn araf ac roedd rhai aelodau o'r gymuned yn teimlo bod y broses yn aneglur, gyda rhai swyddi gwag heb eu hysbysebu'n eang. Roedd awgrymiadau hefyd y gellid gwella hysbysebu, megis gwella'r wefan a mynychu mwy o grwpiau cymunedol a ffeiriau mwy ffres i fyfyrwyr.

Lliniaru: Mae prosesau recriwtio bob amser yn cael eu monitro, eu gwerthuso a'u gwella ar gyfer effeithiolrwydd. O ran ymgysylltu â'r gymuned, mae'r Gwasanaeth yn rhagweithiol wrth ymgysylltu â gwahanol grwpiau diddordeb cydraddoldeb drwy gydol y flwyddyn. Er, gellir cydnabod bod angen ymgysylltu gwell ac ehangach, yn enwedig mewn rhai ardaloedd daearyddol penodol ac ymhlith pobl o nodweddion gwarchoddedig penodol, y mae rhai ohonynt yn anaml yn cael eu clywed.

Recriwtio ac amrywiaeth y gweithlu: Roedd llawer o ymatebion yn trafod y pwyslais ar amrywiaeth yn erbyn blaenoriaethu'r gofynion iechyd corfforol a meddyliol sydd eu hangen ar gyfer rôl diffoddwr tân. Roedd yr awgrymiadau yn cynnwys recriwtio mwy o fenywod a'r rhai o gefndiroedd amrywiol a phobl â phrofiad bywyd. Fodd bynnag, dadleuodd eraill y dylai gallu ddod yn gyntaf.

Lliniaru: Er mwyn sicrhau bod aelodau'r gymuned yn glir am fanteision recriwtio a datblygu gweithlu amrywiol, gellid cyhoeddi cynnwys penodol ar y wefan a chyfathrebiadau eraill. Yn amlwg, rhoddodd rhai aelodau o'r gymuned adborth nad oedd unrhyw eglurder i'r rhesymau a'r manteision o gael gweithlu amrywiol.

Datblygu a Chadw Staff: Mae aelodau'r gymuned yn rhoi pwyslais cryf ar ddilyniant gyrfa, hyfforddi a chadw staff i dorri costau, felly mae recriwtio staff newydd yn ddrud. Roedd thema gyffredin ynghylch bod angen i'r Gwasanaeth barhau i wella ei ddiwylliant a gwella empathi i bobl sy'n profi cyflyrau iechyd meddwl niweidiol.

Lliniaru: Yn 2025, dyfeisiodd y Gwasanaeth ymyriadau amrywiol i wella ei ddiwylliant yn y gweithle, gan gynnwys polisiau newydd, hyfforddiant staff a rhaglen hyrwyddwyr diwylliant i enwi ond ychydig. Penodwyd dau hyrwyddwr diwylliant, ac maent yn goruchwyllo cynllun gweithredu diwylliannol y Gwasanaeth a oedd yn mynd i'r afael â'r camau allweddol o'r adolygiad diwylliant annibynnol.

Mae'r Gwasanaeth yn galluogi ei bobl i gael mynediad at hyfforddiant sy'n ymwneud ag ymwybyddiaeth iechyd meddwl a chymorth cyntaf iechyd meddwl, ond roedd yn amlwg nad oedd llawer o aelodau'r gymuned yn ymwybodol o hyn. Gellid hyrwyddo straeon newyddion cadarnhaol pellach gyda'r cyhoedd i godi ymwybyddiaeth o'r holl waith da sy'n digwydd.

Egwyddor Atal

Gwelededd ac Ymgysylltu â'r Gymuned: Roedd cefnogaeth enfawr i wiriadau Diogel ac Iach (SAWC), er bod rhai grwpiau cydraddoldeb, yn enwedig pobl hŷn, yn teimlo y gallai'r gwasanaeth fod yn fwy effeithiol wrth hyrwyddo'r gwasanaeth hwn. Fodd bynnag, roedd aelodau'r gymuned o'r farn nad yw gwaith atal ehangach y Gwasanaeth yn ddigon gweladwy mewn cymunedau, gyda Wrecsam ac ardaloedd gwledig yn cael ei grybwyll. Roedd aelodau'r gymuned yn teimlo y dylai'r Gwasanaeth ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol yn fwy effeithiol i ledaenu negeseuon diogelwch tân. Mae sylwadau hefyd yn tynnu sylw at y diffyg ymwybyddiaeth o'r risgiau a grybwyllir yng Nghynllun Rheoli Risg Cymunedol 2024-29.

Lliniaru: Mae gan atal y Gwasanaeth gynllun ymgysylltu â'r gymuned gadarn (sy'n cyd-fynd â chalendar ymgyrchoedd) sy'n ein galluogi i ymweld a hyrwyddo ystod o wasanaethau gan gynnwys SAWC's. Fodd bynnag, mae'r Gwasanaeth yn cydnabod y gallai ystod ac amrywiaeth y grŵp yr ydym yn ymweld â nhw fod yn ehangach, o ran daearyddiaeth a grwpiau cymunedol sydd weithiau'n cyd-fynd ag un neu fwy o nodweddion gwarchoddedig.

Grwpiau 'mewn Perygl': Roedd aelodau'r gymuned o'r farn y dylai'r Gwasanaeth ehangu diffiniad y Gwasanaeth o grwpiau 'Mewn Perygl', a ddisgrifir hefyd fel 'agored i niwed' i gynnwys digartrefedd, defnyddwyr cyffuriau, pobl LGBTQ+, pobl ifanc a myfyrwyr, ac ar gyfer pobl sy'n profi tlodi a chaledi.

Lliniaru: Er bod y Gwasanaeth yn monitro tueddiadau brys bob dydd, mae adolygiad misol o fathau o ddigwyddiadau yn galluogi'r Gwasanaeth i gynllunio ac addasu ei ymyriadau atal a'i gyfathrebu. Mae'r adborth a dderbyniwyd wedi bod yn addysgiadol iawn ac mae'r wybodaeth hon yn helpu i sicrhau bod y Gwasanaeth yn rhagweithiol mewn argyfyngau atal yng Ngogledd Cymru.

Gweithio mewn Partneriaeth: Roedd ymatebwyr yn teimlo bod yr egwyddor atal yn rhy gul ac yn brin o fanylion. Mae angen i'r Gwasanaeth weithio'n agosach gydag elusennau, darparwyr iechyd, a grwpiau cymunedol i fynd i'r afael â risgiau.

Lliniaru: Mae'r Gwasanaeth yn falch ei fod wedi datblygu perthynas ardderchog â grwpiau o bobl 'mewn perygl' a nodwyd. Er ein bod yn cydnabod bod cyfle i ehangu'r ystod o bartneriaid rydym yn gweithio gyda nhw a sefydlu perthynas â chymunedau mwy prin i'w clywed i sicrhau bod ein negeseuon diogelwch allweddol yn cyrraedd y rhai sydd fwyaf mewn perygl.

Technolegau Newydd a Newydd sy'n Dod i'r Amlwg: Roedd llawer o ymatebwyr yn pryderu am e-feiciau, e-sgwteri, defnyddio eitemau trydan a choginio'n ddiogel ac roedd pryderon ymhlith plant ac oedolion ifanc.

Lliniaru: Mae ein Gwasanaeth yn rhagweithiol wrth hyrwyddo amrywiol ymgyrchoedd diogelwch sy'n cwmpasu'r holl risgiau tân a amlygwyd gan y cyhoedd yn ystod yr ymgyngoriad. Mae'r dull hwn yn cael ei droshaenu gan galendr ymgyrchoedd atal cadarn sy'n cynnwys ymgyrchoedd risg tân penodol, ond hefyd grwpiau penodol o bobl sy'n sicrhau bod pobl ifanc, pobl hŷn, pobl â chysylltiadau crefyddol, pobl anabl a grwpiau perthnasol eraill yn cael eu targedu gyda gwybodaeth ddiogelwch allweddol, a thrwy hynny ehangu mynediad at grwpiau 'mewn perygl' a nodwyd.

Egwyddor Amddiffyn

Diogelwch a Chymorth Tân Busnes: Roedd cefnogaeth gref i ddiogelu busnesau a bywoliaethau drwy ymweliadau diogelwch tân. Fodd bynnag, roedd aelodau'r gymuned yn teimlo y dylid cwblhau mwy o wiriadau ar westai, gosodiadau gwyliau, tecawê a thafarndai.

Lliniaru: Trwy raglen arolygu ac atgyfeiriadau sy'n seiliedig ar risg, mae'r gwasanaeth yn blaenoriaethu busnesau penodol yn seiliedig ar feini prawf, a thrwy hynny ddal landlordiaid a pherchnogion busnes i gyfrif am risgiau posibl a gwirioneddol i ddiogelwch y cyhoedd. Mae'r holl fathau o fusnes a grybwyllwyd gan aelodau'r gymuned yn ystod yr ymgyngoriad yn cael eu cynnwys yn helaeth yn ein rhaglen arolygu.

Risgiau Gwledig a Diwydiannol: Risgiau tymhorol a amlygwyd gan y gymuned, fel cartrefi gwyliau a thai haf. Roedd y risgiau diwydiannol yn cynnwys sôn am fusnesau yn Ystâd Ddiwydiannol Wrecsam a chwmnïau mawr fel Cadburys a Kronospan yn y Waun.

Lliniaru: Trwy raglen arolygu ac atgyfeiriadau sy'n seiliedig ar risg, mae'r gwasanaeth yn blaenoriaethu busnesau penodol yn seiliedig ar feini prawf. Hefyd, defnyddir data digwyddiadau ac atgyfeiriadau i nodi tueddiadau sy'n siapiau blaenoriaethau.

Egwyddor Ymateb

Argaeledd, amseroedd ymateb a chwmpas: Pryderon yn gyffredinol ynghylch digonolrwydd peiriannau tân, gorsafoedd tân a lefelau staffio ar draws ardal y gwasanaeth. Dywedodd aelodau o'r gymuned dro ar ôl tro i beidio â chau gorsafoedd tân. Roedd rhywfaint o gyfeiriad penodol at fynediad at orchudd tân mewn rhannau gwledig o Wrecsam.

Lliniaru: Nid oes gan y Gwasanaeth unrhyw fwriad i gau gormod unrhyw orsafoedd tân. Mae'r Gwasanaeth wedi cynyddu nifer y gorsafoedd tân amser llawn (o 8 i 10) gydag amser llawn yn dilyn cyflwyno prosiect peilot yn Nolgellau a Phorthmadog sydd bellach yn gweithredu system â chriw dydd, gan wella gorchudd tân ar draws gwahanol ardaloedd gwledig yn Ne Gwynedd. Er mwyn lleddfu unrhyw bryderon pobl sy'n byw mewn rhannau gwledig o Wrecsam, mae gorsaf dân Wrecsam ac ardaloedd cyfagos y Waun a Thre loan yn cwmpasu'r ardal hon yn effeithiol. Yn ogystal, mae trefniadau trawsffiniol gyda FRS Swydd Amwythig yn sicrhau bod gorchudd tân effeithiol yn cael ei ddarparu i ardaloedd gwledig penodol sydd wedi'u lleoli i'r de-ddwyrain o Wrecsam.

Heriau Recriwtio: Roedd sawl aelod o'r gymuned yn teimlo bod diffyg hysbysebu ar gyfer swyddi gwag, gormod o broblemau proses recriwtio, cadw a'r angen am staff mwy dibynadwy.

Lliniaru: Mae 'r Gwasanaeth wedi profi heriau parhaus ynghylch recriwtio pobl i rôl diffoddwr tân ar alwad a rhai rolau gwasanaeth corfforaethol. Mae gan y Gwasanaeth dîm recriwtio ac argaeledd pwrpasol a'u hunig ffocws yw mynd i'r afael â'r heriau sy'n gysylltiedig â recriwtio ac argaeledd ar alwad, ac mae'r fîm Adnoddau Dynol yn cynnal gwerthusiad parhaus o'r holl weithgareddau recriwtio.

Egwyddor Amgylcheddol

Arferion Ecogyfeillgar: Roedd aelodau'r gymuned yn cefnogi'n gryf egwyddor amgylcheddol y Gwasanaeth, gan gyfeirio'n benodol at newid o gerbydau petrol a diesel i gerbydau trydan neu HVO (lle bo'n ymarferol bosibl). Roedd cefnogaeth gref i'n staff fabwysiadu arferion ailgylchu a lleihau ôl troed carbon.

Lliniaru: Mae'r gwasanaeth wedi bwriadu lleihau eu hól troed carbon a dod yn fwy effeithlon o ran ynni trwy brosiectau amrywiol sydd i'w gweld yn [Strategaeth Amgylcheddol y gwasanaeth 2023-2030](#).

A oes unrhyw faterion cydraddoldeb eraill y gallem fod yn meddwl amdanynt?

Yn ystod yr ymgynghoriad, mae cwestiwn penodol yn yr holiadur yn ceisio nodi unrhyw wybodaeth ychwanegol sy'n ymwneud â materion cydraddoldeb a mynediad. Daeth tair thema allweddol i'r amlwg yn ystod yr ymgynghoriad.

Hygyrchedd iaith: Nododd aelodau'r gymuned bwysigrwydd ein Gwasanaeth yn darparu sgiliau sgwrsio Cymraeg a chymorth Saesneg fel rhan o'r broses recriwtio. Gwella ymwybyddiaeth iaith a gwahaniaethau diwylliannol o fewn cymunedau lleol.

Lliniaru: Mae ein Gwasanaeth yn darparu rhaglen hyfforddi a datblygu gynhwysfawr i sicrhau bod pob aelod o staff yn gallu datblygu'r sgiliau Cymraeg perthnasol ar gyfer eu rôl. Mae ein Gwasanaeth yn cyflogi Swyddog Cymraeg ymroddedig i gefnogi datblygiad y Gymraeg. Yn ogystal, mae gan y Gwasanaeth hyrwyddwyr y Gymraeg sydd mewn sefyllfa strategol ledled Gogledd Cymru i gefnogi a mentora dysgwyr a phobl sy'n dymuno datblygu eu sgiliau iaith presennol. Mae pob prentis nad oes ganddynt raddau pasio Saesneg yn cael eu cefnogi i gael mynediad at a chwblhau eu Saesneg ochr yn ochr â'r cymhwyster y maent yn gweithio tuag ato fel rhan o'r map rôl.

Rhwystrau i Grwpiau Penodol: Tynnodd sawl aelod o'r gymuned sylw at bwysigrwydd cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant mewn perthynas ag arferion recriwtio a thrwy anwybyddu gwahaniaethau unigol bydd yn creu rhwystrau i recriwtio.

Lliniaru: Fel Cyflogwr Hyderus i Anabledd, mae ein Gwasanaeth yn mabwysiadu arferion recriwtio cynhwysol i sicrhau bod anghenion unigol yn cael eu diwallu yn ystod pob cam o'r broses recriwtio. Mae ein Gwasanaeth yn rhagweithiol i nodi anghenion unigol trwy gydol y broses recriwtio, ac mae hyn yn helpu i nodi a gweithredu ceisiadau unigol ac addasiadau rhesymol.

Ffocws Cydraddoldeb: Mewn cyferbyniad â'r thema uchod, roedd sawl aelod o'r gymuned yn teimlo bod y Gwasanaeth yn rhoi gormod o bwyslais ar dargedau recriwtio cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant. O'r grŵp bach hwn o aelodau o'r gymuned, rhoddwyd llawer o bwyslais ar yr angen i'r Gwasanaeth recriwtio'r person gorau ar gyfer y rôl, waeth beth fo'u rhyw, cyfeiriadedd rhywiol neu sgiliau iaith.

Lliniaru: Nid oes gan ein Gwasanaeth dargedau recriwtio, er ei fod yn cydnabod bod amrywiaeth ei weithlu presennol yn methu â bod yn adlewyrchu'r gymuned amrywiol y mae'n ei gwasanaethu. Felly, gwneir pob ymdrech i sicrhau nad yw pobl o nodweddion gwarchoddedig penodol yn cael eu hanfantais, eu heithrio neu eu gwahaniaethu yn ystod unrhyw gam o'r broses recriwtio. Mae ein Gwasanaeth yn defnyddio gweithredu cadarnhaol fel ffordd ddilys a chyfreithiol i ddenu pobl sy'n cael eu tangynrychioli yn y gweithlu, ond defnyddir set o feini prawf y cytunir arnynt yn genedlaethol i asesu addasrwydd ymgeiswyr, gan sicrhau nad oes ffafiaeth yn bodoli wrth recriwtio pobl waeth beth fo'u rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, sgiliau iaith neu nodweddion gwarchoddedig eraill.

Os oes angen yr adroddiad hwn arnoch mewn fformat arall,

[Cysylltwch â ni,](#)

ffôn: 01745 535250

neu anfonwch e-bost: ymholiadau@tangogleddcymru.llyw.cymru